

Privatisering van opsporing

Een kader voor normering

L. Gunther Moor en C.D. van der Vijver*

De opsporing van strafbare feiten beschouwen velen als een taak van de politie. Toch ziet men steeds meer dat opsporingsactiviteiten die voorheen door de politie werden verricht naar private organisaties verschuiven. Dat geldt voor tal van vormen van (organisatie)criminaliteit en meer in het bijzonder voor de aanpak van fraude.

Over de wenselijkheid van deze ontwikkeling bestaan verschillende opvattingen. Sommigen menen dat alle vormen van opsporing door de politie moeten worden verricht. Anderen stellen dat een dergelijke centrale rol van de politie weliswaar wenselijk is, maar dat de politie deze rol onmogelijk kan waarmaken en dus onhaalbaar is. Ten slotte zijn er weer anderen die van opvatting zijn dat in veel gevallen opsporingsactiviteiten net zo goed door private partijen als door de politie kunnen worden verricht.

Hoe dit ook zij, de praktijk laat zien dat in de afgelopen jaren de rol van private partijen bij de opsporing van strafbare feiten sterk is toegenomen. Van het midden van de jaren negentig is er sprake van een groei van bijvoorbeeld de forensische accountancy, als reactie op een groeiende vraag van het bedrijfsleven, dat er nogal eens voor kiest de politie links te laten liggen. Deze ontwikkeling roept vragen op. Zo is bijvoorbeeld niet duidelijk of de manier waarop de ontwikkeling plaatsvindt in alle gevallen de maatschappelijke toets der kritiek kan doorstaan. Waar het politie-optreden is ingebed in een nauwgezet systeem van *checks and balances*, ontbreekt dit nagenoeg geheel in veel opsporingshandelingen van private organisaties. Bij private recherche is de (juridische) normering minder qua omvang, en in ieder geval minder bindend. Toezicht en controle zijn veel schaarser en de positie van een mogelijke 'verdachte' is met minder waarborgen omkleed. Uiteraard staat daar wel iets tegenover: de branche oefent zelf toezicht uit en de spelregels van de accountants zijn van kracht. Maar of dat voldoende is moet ten eerste worden betwijfeld. Alleen al de ervaring met wat wel de 'affaire-Peper' wordt genoemd heeft laten zien dat over de professionaliteit van forensische accountants zeer verschillend wordt geoordeeld. En dat is wel het vriendelijkste wat men hiervan kan zeggen. In een brede

* De auteurs zijn respectievelijk directeur van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) en hoogleraar Politiestudies (Universiteit Twente)/bestuurslid van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP).

kring van accountants worden trouwens twijfels gehoord over het functioneren van de forensische tak.

De afgelopen jaren is er op het terrein van de fraudeaanpak sprake geweest van intensieve discussies. Zo betichtte het bedrijfsleven politie en justitie ervan te weinig aandacht te besteden aan fraude. Het is immers geen ongewoon verschijnsel dat de politie aangiften van fraude niet in behandeling neemt of aangevers van fraude doorverwijst naar private onderzoekers voor een vooronderzoek. In de achter ons liggende jaren is het bedrijfsleven steeds meer zelf gaan investeren in de aanpak van fraude, onder meer door uitbesteding van onderzoeken aan forensische accountants of aan private recherchebureaus. Ook hebben verschillende bedrijven eigen onderzoek- of rechercheafdelingen opgezet. Dat laatste is vooral gebeurd bij bedrijven waarvoor fraude een substantieel probleem is (geworden), zoals verzekeringsbedrijven.

Het valt politie en justitie niet gemakkelijk om adequate antwoorden te vinden op de steeds groeiende vraag naar fraudeonderzoeken. Deze onderzoeken zijn vaak zeer complex en er is veel en diepgaand onderzoek bij nodig om een zaak in juridische zin goed af te handelen. Daarbij komt dat veel van die zaken vanuit een strafrechtelijke optiek niet tot de belangrijkste aandachtsgebieden worden gerekend. Zeker in een periode waarin een veelheid van andere maatschappelijke problemen om aandacht vraagt (georganiseerde misdaad, drugs, geweld) wil fraudeonderzoek, na een vergelijking van prioriteiten, nog wel eens van tafel verdwijnen. Dat wordt versterkt door de niet zeldzame ervaring, dat na uitgebreid onderzoek, de conclusie moet zijn dat een strafrechtelijke vervolging er niet in zit. Politie en justitie vragen zich dan al snel af of het wel waard is veel tijd te steken in fraudeonderzoek. Toch hebben politie en justitie de kritiek van het bedrijfsleven ter harte genomen. In de afgelopen jaren is er op veel terreinen hard gewerkt aan verbeteringen. Zo is, mede dankzij de inspanningen van de stuurgroep Financieel Rechercheren, extra geld vrijgemaakt om een substantiële toename van opsporingsinspanningen mogelijk te maken.

Bij het beoordelen van de ontwikkeling van het toenemende belang van private recherche bij de aanpak van fraude is het van belang met de juridische casuspositie van bedrijfsleven enerzijds en politie en justitie anderzijds rekening te houden. Zo is het bedrijfsleven in geval van fraude niet tot aangifte verplicht. De verplichting tot aangifte in ons hedendaagse strafrecht is beperkt en strekt zich niet uit tot dit soort delicten. Aan de andere kant zijn politie en justitie niet verplicht actie te ondernemen op basis van een aangifte van een strafbaar feit. De aangifte moet wel worden geregistreerd, maar het is algemeen erkend dat politie en justitie prioriteiten moeten stellen en niet alle aangiften in behandeling kunnen nemen.

In deze bijdrage staat het normeringsvraagstuk van de private recherche centraal. Voor we hier aan toe komen, bespreken we eerst een aantal beelden over de publieke opsporing en over de private opsporing. Daar-

bij hebben we gebruik gemaakt van onze ervaringen bij activiteiten van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) op het terrein van publiek-private fraudebestrijding (SMVP, 2000a en SMVP, 2000b).

Beelden over publieke opsporing

Het private onderzoek is gedurende de achter ons liggende jaren aanzienlijk toegenomen en de verwachting is gewettigd dat ook de komende jaren sprake zal zijn van groei. Forensische accountants en private recherchebureaus zijn inmiddels veelgevraagde partners bij de aanpak van fraudeproblemen. Er lijken verschillende redenen te bestaan waarom het bedrijfsleven liever aanklopt bij private onderzoekers dan bij politie en justitie. Vaak zijn deze argumenten gebaseerd op 'beelden' die ondernemers hebben van politie en justitie als het gaat over hun optreden bij fraude. Hierna laten wij een aantal van deze beelden de revue passeren.

– *Strafrecht is ongeschikt voor fraudebestrijding.*

Ondernemers zijn vaak van mening dat het strafrecht, in instrumentele zin, onvoldoende mogelijkheden biedt om de fraudeproblematiek adequaat aan te pakken. Het strafrecht zou traag werken en slechts beperkte mogelijkheden hebben, zeker bij internationale opsporing. Ondernemers noemen deze beelden vaak spontaan als bezwaar tegen het doen van aangifte van fraude. Dergelijke beelden hebben zonder twijfel een kern van waarheid. Het karakter van het publiekrecht is nu eenmaal gebaseerd op meer uitgangspunten dan uitsluitend effectiviteit. Dat de publieke opsporing slechts beperkte mogelijkheden zou hebben, hangt overigens sterk af van de fase waarin het onderzoek zich bevindt. Als eenmaal een strafrechtelijk onderzoek loopt, kunnen deuren worden geopend die anders gesloten blijven.

– *Publieke opsporingscapaciteit is zowel kwantitatief als kwalitatief onvoldoende.*

Dit beeld is, gelet op de omvang van het verschijnsel fraude, zonder enige twijfel juist, maar geldt niet exclusief voor fraude. Voor wellicht alle strafbare feiten geldt dat de opsporingscapaciteit onvoldoende is. De afgelopen jaren is juist op het terrein van de fraudebestrijding de publieke opsporingscapaciteit gegroeid, zowel kwantitatief als kwalitatief. En gezien de politieke beleidsvoornemens zal die groei waarschijnlijk nog toenemen. De situatie is daarmee echter nog niet bevredigend. Er lijkt soms veel tijd en energie te moeten worden gestoken in het zoeken naar een opsporingsinstantie die niet alleen bereid is een aangifte op te nemen, maar ook het onderzoek wil doen.

– *De publieke opsporing is onvoldoende bekend met de particuliere financiële sector.*

Onvoldoende bekendheid van de publieke opsporingsinstanties met de gewoonten en gebruiken in de particuliere sfeer, leidt tot een terughoudende opstelling van de private organisaties. Los van het feit dat som-

mige publieke opspoorders zich, naar de mening van vertegenwoordigers van private bedrijven, soms lijken te gedragen als de spreekwoordelijke olifant in de porseleinkast, wordt hun werkwijze vaak ook als hinderpaal gezien voor een oplossing die door de leiding van de bedrijven als zinvol wordt ervaren. De afgelopen jaren zijn verschillende maatregelen getroffen om het inzicht in elkaars wereld wederzijds te vergroten. Er wordt veelvuldig onderling overlegd en samengewerkt, er vinden stages plaats, er is een informatiebundel uitgegeven en er is een deskundigenbank ingesteld. Desondanks zal het voor menige opsporingsinstantie erg moeilijk zijn om, gezien de snelle ontwikkelingen, steeds volledig van *the state of the art* op de hoogte te zijn. In samenhang met het voorgaande lijkt er in sommige private sectoren sprake te zijn van een tendens om fraude geheel binnenshuis af te doen en om in eigen beheer 'fraudebestanden' op te zetten. Deze tendens kan het zicht op de kwantitatieve en kwalitatieve omvang van fraude aanzienlijk vertroebelen.

– *Publiek opsporingsonderzoek kent geringe opsporingsmogelijkheden.* Vele ondernemers lijken zich af te vragen wat strafrecht in geval van fraude voor hen kan betekenen. De nadelen ervan lijken wel redelijk duidelijk: aangifte doen kost tijd, een justitieel onderzoek brengt vaak als negatief ervaren publiciteit met zich mee en de ervaringen met de publieke opsporing stimuleren de aangiftebereidheid gewoonlijk niet. Een strafrechtelijke aanpak kan echter ook voordelen hebben, zoals een sterke nadruk op de feitelijke gang van zaken, een juridisch heldere positie voor betrokkenen of de mogelijkheid om (kluis)deuren te openen die anders gesloten blijven. Een eventuele vrijheidsberoving beperkt iemands handelingsvrijheid zeer en beperkt daarmee de kans op voortzetting of herhaling van een handeling. Daarnaast is van groot belang dat met de aangifte een signaal wordt afgegeven dat bepaalde gedragingen echt niet worden gepikt en niet in een onderonsje worden afgedaan. Dergelijke voordelen kan de publieke opsporing mogelijk wel wat meer naar voren brengen. De (on)mogelijkheden van strafrecht zijn voor een onderneming echter niet het enige belang waarop moet worden gelet. Beperking of verhaal van schade en ontslag zijn eveneens belangen die een centrale rol kunnen spelen. Soms zijn die verschillende belangen niet goed met elkaar te verenigen, bijvoorbeeld als het treffen van arbeidsrechtelijke maatregelen overleg met de (verdachte) werknemer vereist. Het is dan nagenoeg onvermijdelijk dat bepaalde informatie wordt gebruikt die uit oogpunt van opsporing beter nog niet genoemd had kunnen worden. In zo'n zogenaamde 'sfeerovergang' is het scheppen van duidelijkheid een zwaarwegend belang.

Beelden over private opsporing

Ondernemers hebben ook beelden over private opsporing. We bespreken een aantal van deze beelden.

– *Ondernemers houden bij private opsporing de regie in handen.*

Van dit beeld lijkt een grote kracht uit te gaan. Het lijkt ontegenzeggelijk zowel intern (jegens eigen medewerkers) als extern (het voorkomen van negatieve publiciteit) een belangrijk voordeel. Na aangifte is men immers de regie voor een belangrijk deel kwijt, die berust dan bij politie en justitie.

– *Ondernemers hebben meer baat bij civiel recht dan bij strafrecht.*

Civielrechtelijke afdoeningen lijken voor ondernemers meer soulaas te bieden dan strafrechtelijke afdoeningen. Op korte termijn zijn terugbetaling en ontslag aantrekkelijke oplossingen. De lange doorlooptijden binnen het strafrecht kunnen het imago van een bedrijf over een aanzienlijke periode schade berokkenen.

– *Strafrecht gaat gepaard met veel onzekerheden.*

Wanneer zich financiële onregelmatigheden voordoen, blijft het vaak onduidelijk of er sprake is van een strafbaar feit. Nader onderzoek is veelal geboden. Er kan immers ook ten onrechte sprake zijn van een verdenking en bedrijven vinden het meestal niet prettig om (zeker als zij denken dat het om interne fraude gaat) te gemakkelijk medewerkers in een verdachte positie te brengen tegenover politie en justitie.

– *Private recherche werkt snel en efficiënt.*

Private onderzoekers lijken vaak gemakkelijker en sneller (ook internationaal) te kunnen opereren. Bij een civielrechtelijke aanpak geldt dit zeker. Het terughalen van grote sommen geld (ook uit andere landen) lijkt meer gebaat bij inschakeling van private onderzoekers dan van publieke onderzoekers die gewoonlijk vooral dadergericht opereren.

– *Private opsporing dient vooral private belangen. Dankzij met name opleidingseisen, beroepscodes, klachtenregelingen, tuchtrect of een vergunningenstelsel is de private opsporing betrouwbaar.*

De private recherche (onderzoek en opsporing) werkt onder de tucht van de markt. Dat heeft onder andere tot gevolg dat kwaliteit, deskundigheid en flexibiliteit aan de hand van vraag en aanbod op het door opdrachtgevers gewenste niveau komen. De private sector is mede daardoor ook sterk internationaal georiënteerd. Nadelen zijn er echter ook. De private sector is vaak duur. Een flexibele of informele werkwijze kan leiden tot geringe openheid of zelfs willekeur. Ook is het niet altijd gemakkelijk om de kwaliteit van een geleverde dienst vast te stellen. Over de wijze waarop dergelijke processen verlopen, is overigens weinig bekend. De vereiste kwaliteit wordt mede gewaarborgd door opleidingseisen, door certificering, door aanscherping van de onderzoeksplicht of door tuchtrect. Dergelijke voorzieningen hebben effect, alhoewel er niet zonder meer vanuit mag worden gegaan dat zij voldoende waarborgen bieden tegen met name de verwijtbare betrokkenheid bij criminaliteit van sommige beroepsbeoefenaren. Niet de gehele private markt is integer! Voorts lijkt het zelfreinigend vermogen van de private recherche niet altijd groot genoeg te zijn geweest.

Wanneer men dit overzicht van bestaande beelden overziet, is het niet verbazingwekkend dat er veel bedrijven zijn die kiezen voor private opsporing. Toch zijn er veel bedrijven die wel aangifte willen doen. In dat geval lijkt het om de volgende argumenten te gaan, namelijk:

- het bedrijf vindt principieel dat van een misdrijf aangifte moet worden gedaan;
- het fraudegeval is zodanig ernstig dat het bedrijf een extern signaal van belang vindt (dit is te vergelijken bij het optreden van ondernemers bij winkeldiefstal: ‘wij doen altijd aangifte bij de politie’). Dit komt vooral voor bij externe fraude (fraude gepleegd door buitenstaanders die niet tot het bedrijf zelf behoren);
- er is behoefte aan het toepassen van dwangmiddelen (aanhouding, inbeslagname) om de zaak tot een oplossing te kunnen brengen.

Het normeringsvraagstuk van private recherche

Men kan zich de vraag stellen of we de ontwikkelingen op het gebied van private recherche maar niet gewoon moeten accepteren. Of we de verschuiving van *public justice* naar *private justice* niet als een normaal of zelfs wenselijk maatschappelijk verschijnsel moeten beschouwen. Het hoeft niet te worden betaald vanuit de collectieve middelen, het gaat vaak om sectorale belangen en het werkt gemakkelijker. Dat zijn de argumenten die daarbij nogal eens worden gehoord. Maar er zijn ook argumenten die laten zien dat voorzichtigheid is geboden:

- de strafrechtelijke bestrijding van criminaliteit is een wettelijke taak van de overheid die daar niet voor niets terecht is gekomen. Het is onjuist om een fundamentele verschuiving in de richting van *private justice* zomaar te laten gebeuren, om het over te laten aan een ongewis spel der krachten of aan de markt. Publieke en private organisaties zullen naast elkaar functioneren, maar er dient te worden gewerkt aan een normatief kader dat houvast biedt voor besluitvorming, waardoor ook de grenzen aan rechtsongelijkheid worden afgebakend;
- als fraude alleen als een private aangelegenheid wordt ervaren, dan kan gemakkelijk het gevoel ontstaan ‘dat het allemaal zo erg niet is’. Elke private fraude heeft echter een publieke component. De strafrechtelijke doelstellingen (normbevestiging, afschrikking) spelen juist in dat verband een rol. Het maatschappelijke signaal dat fraude niet wordt geaccepteerd is van belang. Daarnaast is inzicht van belang in ontwikkelingen van fraude en de wijze waarop wordt aangepakt. Ook dat is een publieke zaak;
- door onhelderheid over de vraag of fraude publiek dan wel privaat moet worden aangepakt, bestaat het gevaar van rechtsongelijkheid. Er zijn bedrijven die in principe altijd aangifte doen, er zijn bedrijven die het in principe nooit doen en er zijn bedrijven bij wie het afhankelijk is van de situatie. Deze laatste vormen een interessant aandachtspunt omdat het nog wel eens wil gebeuren dat het beleid van een bedrijf niet zo-

zeer wordt bepaald door de ernst van het delict als door de sociale positie van de overtreder;

– het gevaar van aantasting van rechten van individuen wanneer samenwerking leidt tot een uitwisseling van informatie die niet is toegestaan. Informatie-uitwisseling, zo is uit verschillende onderzoeken inmiddels gebleken, vindt met enige regelmaat plaats buiten de voorschriften om. In de praktijk blijkt dat informatie-uitwisseling plaatsvindt wanneer betrokkenen dat van belang vinden voor een adequate uitoefening van hun functie. Maar als de intensiteit van de contacten toeneemt, is de kans groot dat het steeds moeilijker wordt het toelaatbare van het ontoelaatbare te scheiden.

Onlangs heeft Hoogenboom (2000) geanalyseerd in hoeverre de beginselen van behoorlijke opsporing die voor publieke opsporingsinstanties gelden ook van toepassing zijn op de private opsporing. Uit die vergelijking blijkt dat deze beginselen niet of nauwelijks opgaan voor de private recherche. Het *gelijkheidsbeginsel* (gelijke gevallen dienen gelijk te worden behandeld, indien gevallen niet geheel gelijk zijn, is een afwijkende behandeling alleen mogelijk ten aanzien van geschilpunten) is bij private recherche moeilijk te hanteren. Dit geldt ook voor het *vertrouwensbeginsel* (burgers moeten kunnen vertrouwen op gedrag, ook toezeggingen, van de overheid en haar instellingen, inclusief publieke opsporingsinstanties). Bij private recherche kan de rechter niet het *proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel* (ingezette middelen dienen in verhouding te staan tot de ernst van het gepleegde delict) toetsen. Het verbod van *détournement de pouvoir* (gebruik van bevoegdheden met een ander doel daar waarvoor de bevoegdheden zijn bedoeld) heeft voor de private recherche een andere betekenis dan voor publieke opsporingsinstanties.

Niet in acht nemen van het *zorgvuldigheidsbeginsel* (onderzoek dient plaats te vinden conform strafvordelijke beginselen) kan bij publieke opsporing betekenen dat een zaak stuk loopt bij de rechter. Bij private recherche komt er meestal geen rechter aan te pas. Wie bepaalt of het onderzoek zorgvuldig is verlopen?

Wie het bovenstaande leest wordt als snel bekropen door gevoelens van onbehagen: hoe garandeert men een eerlijke opsporing en voldoende waarborgen voor de 'verdachte'? Staat ons een nieuw parlementair onderzoek te wachten waarvan het onderwerp niet 'de crisis in de opsporing', maar 'de crisis van de private recherche' is? Buruma (1999) signaleert een gevaar als voor particulieren (private recherche) minder strenge regels gelden dan voor de politie. De Roos (2000) pleit voor het beter op elkaar afstemmen van publieke verantwoordelijkheid en private mogelijkheden bij de rechtshandhaving. Hij acht het een fundamentele kwestie of de overheid in staat is over de private recherche de regie te behouden en of de strafvordelijke beginselen ook bij private recherche kunnen worden gehandhaafd.

Kortom, het normeringsvraagstuk vraagt zeer dringend om oplossingen. Het probleem is echter dat mogelijke oplossingen niet voor het oprapen liggen. Voor het daadwerkelijk oplossen van problemen is immers inzicht noodzakelijk in het dagelijkse reilen en zeilen van de private recherche. En dat inzicht ontbreekt grotendeels. In het bovenstaande zijn 'beelden' over de private recherche besproken. Het werkelijkheidsgehalte van het ene beeld is ongetwijfeld groter dan van andere. Maar het blijven beelden. In vele opzichten is de private recherche, ondanks de grote aandacht voor het fenomeen, nog steeds een *black box*. Hoe geschieden onderzoeken? Hoe verloopt het afluisteren van gesprekken? Hoe onttrekken private rechercheurs gegevens uit geautomatiseerde bestanden? Hoe verloopt het tappen van telefoon, e-mail en fax? Hoe plaatst men afluisterapparatuur? Maakt men gebruik van verborgen camera's? Kortom, welke middelen worden ingezet? Hebben 'verdachten' waarborgen? Over welke deskundigheden beschikken private onderzoekers? Voldoen private rechercheurs aan professionele codes? Wie toetst er of er aan deze codes wordt voldaan? Hoe staat het met het toezicht en de controle van de overheid op de private recherche? Bij de aanpak van fraude is sprake van een aantal dilemma's (wel of geen aangifte, wanneer privaats en wanneer publiek). Hoe gaat men met deze dilemma's om? Welk gebruik wordt gemaakt van forensische informatie- en communicatie-technologie?

Het zijn slechts voorbeelden van de vele vragen die zich op dit terrein voordoen. Waar het om gaat is echter dat de veelheid van vragen indicatief is voor de grote mate van onbekendheid met het fenomeen private recherche. Het zal duidelijk zijn dat het bij het bestaan van een dergelijke ongewisheid moeilijk is om normatieve kaders voor de private recherche te ontwikkelen. En toch zijn die kaders noodzakelijk, zeker als men rekening houdt met te verwachten ontwikkelingen op het terrein van private recherche. Naar verwachting zal de vraag naar private recherche op de veiligheidsmarkt alleen maar groter worden. Het lijkt dan ook geboden om fundamenteel empirisch onderzoek over het fenomeen private recherche te verrichten. Op grond van dat onderzoek is het mogelijk normatieve kaders op te stellen die daadwerkelijk betekenis hebben voor de praktijk. Zonder dat onderzoek is de kans op luchtfietsen niet ondenkbaar. Dat wil overigens niet zeggen dat nu niet reeds normatieve momenten kunnen worden aangegeven. Daarbij kan men een drietal categorieën onderscheiden:

– De verhouding tussen publieke en private opsporing. Waar ligt ten principale welke verantwoordelijkheid? Welke wederzijdse verplichtingen zijn van toepassing? Er is sprake van voortdurende ontwikkelingen, waarbij de publieke en de private sector elkaar steeds (in)direct beïnvloeden. Het is in zo'n situatie in de eerste plaats van belang dat periodiek van gedachten wordt gewisseld over de verantwoordelijkheden tussen vertegenwoordigers van de verschillende sectoren en dat, wanneer daartoe aanleiding is, de resultaten van die gedachtenwisseling worden

vastgelegd in convenanten, richtlijnen of beroepscodes. Uiteindelijk dient te worden gestreefd naar wettelijke kaders. In de tweede plaats is de ontwikkeling en uitwisseling van professionele kennis van belang. En ten slotte speelt afstemming op zaaksniveau een belangrijke rol. Bij interne fraude worden (bij bepaalde bedrijven) twee afdoeningsbeslissingen genomen: ontslag en aangifte. In het ontslaggesprek (dat vaak plaatsvindt voordat de opsporingsambtenaren met betrokkene praten) kan tactisch belangrijke informatie worden vrijgegeven. Dat wordt door opsporingsambtenaren gewoonlijk niet op prijs gesteld en leidt dus nogal eens tot spanning. Het bedrijf wil echter vaak niet wachten met een ontslaggesprek. Hoe kan met dergelijke dilemma's worden omgaan?

- De verhouding tussen overheid en bedrijfsleven. Welke wederzijdse verplichtingen zijn van toepassing? Partijen moeten weten waarop zij jegens elkaar kunnen rekenen. Zo kan het van belang zijn dat het openbaar ministerie duidelijk maakt wanneer het fraude vervolgenswaardig acht, opdat het bedrijfsleven enig zicht heeft op wat het kan verwachten van de overheid. Daarnaast is het wellicht mogelijk dat bedrijven zich inspannen om normen te ontwikkelen voor hun eigen gedrag. Een algemeen bedrijfsbeleid op het terrein van criminaliteit, waarbij zowel preventie als repressie aan de orde komen, schept ook duidelijkheid voor werknemers. Maar op welke wijze kan van bedrijven een inspanning worden verwacht op het publieke terrein?
- Toezicht, controle en regie ten aanzien van de private recherche. Welke taakverdeling is aangewezen tussen het ministerie van justitie, het openbaar ministerie en de politie? Wat kan toezicht, controle en regie in de praktijk betekenen?

De manier waarop deze normatieve momenten worden ingevuld, zal mede afhankelijk moeten zijn van de resultaten van het hiervoor bepleite empirische onderzoek. Dat wil overigens niet zeggen dat op dit moment niets zou kunnen worden gedaan. Zo is het binnen de private recherche reeds thans mogelijk om de beroepscodes aan te scherpen. Van forensische accountants mag worden verwacht dat zij eigen normen ontwikkelen die duidelijk maken wanneer zij een zaak wel of niet in behandeling nemen en hoe zaken worden behandeld. Die normen kunnen uitgroeien tot een beroepscode. Het feit dat op dit moment relatief veel klachten binnenkomen over het functioneren van forensische accountants lijkt een indicatie te zijn dat het gaat om een jonge bedrijfstak waar nog onvoldoende sprake is van een helder en eenduidig normenpakket. Van de overheid kan worden verwacht dat zij meer accuraat omgaat met thans reeds beschikbare mogelijkheden van toezicht en controle over de private recherche. Op dit moment lijken toezicht en controle immers niet veel voor te stellen. Om van regie maar te zwijgen.

Literatuur

Buruma, Y.

Privatisering van het Openbaar Ministerie

Nederlands juristenblad, 74^e jrg., 12 november 1999

Hoogenboom, A.B.

Financieel rechercheren in het private domein

Delikt en delinkwent, 30^e jrg., nr. 10, 2000, pp. 1012-1037

Roos, Th. de

Burgers, overheid, rechtshandhaving en eigenrichting

Tijdschrift voor criminologie, 42^e jrg., nr. 4, 2000, pp. 307-316

Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie

Publiek-private fraudebestrijding; rapport samengesteld door de projectgroep Publiek-private samenwerking

Dordrecht, SMVP, 2000a

Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie

Publiek-private fraudebestrijding; aanbevelingen

Dordrecht, SMVP, 2000b